

Robert Vannoy, Manabii Wakuu, Hotuba ya 21

Danieli, Hotuba ya 1, Utangulizi

Danieli

A. Maelezo ya Utangulizi

1. Matatizo na Tarehe na Uandishi

Tunaanza sehemu mpya leo, ambayo ni kitabu cha Danieli. Katika muhtasari ni, "Maelezo ya Utangulizi," na sehemu ya kwanza ni, "Matatizo ya Tarehe na Uandishi." Kwa hivyo nataka kujadili hilo nanyi katika sehemu ya kwanza ya kikao chetu. Danieli, bila shaka, ni mojawapo ya vitabu vya unabii ambavyo mara nyingi hupingwa kuhusu uhalisi. Kuna makubaliano ya jumla miongoni mwa wasomi wakosoaji kwamba kitabu cha Danieli ni cha kubuni na kwamba kiliandikwa muda mfupi kabla ya 165 KK. Sababu ya tarehe hiyo ni kwamba, wasomi wakosoaji wanahisi kwamba inaonyesha hali ya wakati ambapo Israeli ilikuwa ikiteseka chini ya mateso ya Antiochus Epifani kutoka Syria, au kile kilichoitwa Aramu wakati huo. Hilo mara nyingi hujulikana kama kipindi cha Makabayo, wakati Yuda Makabayo na ndugu zake walichochea uasi dhidi ya ukandamizaji wa Antiochus Epifani, na ni muktadha huo wa kihistoria ambao wasomi wakosoaji wanahisi hutoa msingi wa kitabu hicho.

Bila shaka, kitabu chenyewe kinasema kwamba kiliandikwa na Danieli, na Danieli aliishi wakati wa utumwa wa Babeli. Na unasoma kuhusu mpito kutoka kipindi cha Babeli hadi kipindi cha Uajemi katika kitabu cha Danieli. Babeli ilianguka kwa Waajemi, kwa Koreshi, mnamo 539 KK Kwa hivyo hiyo ingemweka Danieli mahali fulani kabla kidogo, sio baadae, hadi tarehe ya 539 ambayo ni mpito kati ya kipindi cha Babeli na Uajemi. Hii, bila shaka, ni kama miaka 400 mapema kuliko wasomi wakosoaji wanavyodai.

a. Sababu za Tarehe ya Kuchelewa

Sasa, sababu za tarehe hiyo ya mwisho ni tatu kimsingi. Ningezirodhesha kwa njia hii: Kwanza, na nadhani hii ndiyo kiini chake na jambo muhimu zaidi, ni: dhana ya awali kwamba unabii wa kweli wa utabiri hautokei. Kisha pili, makosa ya kihistoria

yanayodaiwa katika nyenzo za Danieli. Kama mwandishi angekuwa akiishi hapa mwaka wa 165 KK na anaandika kuhusu kitu miaka 400 iliyopita, nadharia ni kwamba hakujua historia yake vizuri sana, kwa hivyo alifanya makosa haya ya kihistoria. Kisha mstari wa tatu wa hoja ni sifa za lugha za mwisho zinazodaiwa. Hizo ndizo mistari mitatu kuu ya hoja ya tarehe ya mwisho.

1) Dhana ya kwamba Unabii wa Utabiri Hautokei

Hebu tuangalie kila moja ya hayo. Kwa hivyo kwanza: dhana kwamba unabii wa utabiri hautokei. Nadhani hilo ni swali la msingi la mtazamo wa ulimwengu, kama mtu yuko wazi kwa uingiliaji kati wa kimungu katika historia, katika ufunuo, na katika vitendo. Watu ambao hawako tayari kukubali hilo kama uwezekano hawawezi kukubali unabii wa kweli wa utabiri. Kuna wengi wanaodhani kwamba ulimwengu ni mwendelezo uliofungwa wa uhusiano wa sababu na athari ambapo hakuna nafasi ya kuingilia kati kwa nguvu za ajabu. Wanafanya kazi na dhana hiyo na, kwa hivyo, huondoa uwezekano wa ufunuo kutokea. Sasa, kwa mtazamo wa kibinadamu, isingeweze kana kwa Danieli kujua mengi kuhusu mwendo wa mustakabali wa historia ya Israeli hadi wakati wake. Nadhani hilo ni wazi. Hakuna njia ambayo mtu mwenye uwezo wa kawaida wa kibinadamu angeweza kuandika nyenzo zilizo katika kitabu cha Danieli kwa sababu mengi yake yanaangalia mbali sana katika siku zijazo kwa maelezo ya kushangaza kiasi kwamba, ukiondoa uwezekano wa ufunuo, ungelazimika kuhitimisha kwamba hii imeandikwa baada ya mambo haya kutokea.

Hata hivyo, hitimisho hilo lenyewe linaleta matatizo, na kubwa ni mfululizo wa falme unaoonyeshwa katika sehemu kadhaa katika kitabu cha Danieli. Tutaangalia hili kwa undani zaidi tunapoingia katika kitabu. Lakini katika Danieli 2, una picha ambayo Nebukadreza aliiota ambayo ina kichwa cha dhahabu, kifua na mikono ya fedha, tumbo na mapaja ya shaba, na miguu na nyayo za chuma. Kuna sehemu nne hapo - vifaa vinne tofauti vya sanamu hiyo. Kila sehemu ni ishara ya ufalme. Katika muktadha wa sura ya 2, tafsiri imetolewa, na inasemekana, "Wewe, Nebukadreza, ndiwe kichwa cha dhahabu." Kwa hivyo unaanza na Milki ya Babeli, na inaonekana kwamba unapofuata

mfululizo, unahama kutoka kwa Wababeli hadi kwa Waajemi. Waajemi walianguka kwa Wagiriki, na Wagiriki walianguka kwa Warumi. Kwa hivyo ukipitia mfululizo huo wa Wababeli, Waajemi, Wagiriki, Warumi, tayari umeleta tatizo hapa kwa sababu Warumi ni baada ya 165 KK. Mnamo 165 bado uko katika kipindi cha Wagiriki kwa hivyo una Babeli, Uajemi na Ugiriki tu. Roma imechelewa sana kuingia katika mpango huo muhimu wa kuadilisha tarehe.

Kwa hivyo wanaona tatizo hilo na wanachofanya ni kusema ni Milki za Babeli, Umedi, Uajemi, na Ugiriki. Kwa hivyo wanapata falme nne mfululizo kabla ya tarehe ambayo walipendekeza ambayo Danieli aliandikwa. Sasa tatizo na mfuatano huo ni kwamba Ufalme wa Umedi haujawahi kuwepo kihistoria katika kipindi kati ya Falme za Babeli na Uajemi. Kwa maneno mengine, tunahama moja kwa moja kutoka Babeli hadi Uajemi. Wamedi walikuwa tayari wamejumuishwa katika Milki ya Umedi-Uajemi kabla ya hapo huku himaya ya Umedi-Uajemi ikiwashinda Wababeli mnamo 539 KK Hakukuwa na mfuatano wowote kutoka Umedi hadi Uajemi hadi Ugiriki. Ufalme wa Babeli ulianguka kwa Waajemi. Na tunayo hiyo katika Danieli mwishoni mwa sura ya tano. Usiku huo Belshaza mfalme wa Wakaldayo aliuawa. Dario Mmedi alichukua ufalme. Unaona unahama moja kwa moja kutoka Ubabeli hadi Uajemi. Kwa hivyo Dario Mmedi alichukua Ufalme wa Babeli. Itabidi tuzungumze kuhusu Dario Mmedi, lakini hiyo ni moja ya makosa ya kihistoria yanayodaiwa. Lakini kihistoria ni wazi, na hakuna swali miongoni mwa wanahistoria: Hakukuwa na kitu kama ufalme wa Wamedi.

Sasa, kutokana na unabii wa Danieli, ikiwa mfululizo wa falme unajumuisha Media, basi Danieli ana makosa kihistoria. Kwa wasomi wakosoaji, hilo si tatizo. Unaona hilo linaendana na mpango wao wa mambo; watadai mwandishi, Danieli, ambaye alikuwa akiishi katika kipindi cha Makabea, alichanganyikiwa kuhusu mkondo wa awali ikiwa historia ya Israeli. Mwandishi huyu aliyeishi baadaye alifikiri kulikuwa na kuwepo kwa ufalme wa Umedi huru kati ya vipindi vya Babeli na Uajemi. Wazo lingekuwa: Tunajua vyema zaidi. Kwa hivyo huu ni mfano mwingine wa kosa la kihistoria kwa upande wa mwandishi Danieli.

Nadhani wangedai kwamba tuna vyanzo vya historia ya Uajemi, na historia ya Babeli kwa jambo hilo, kwamba Danieli labda hakuwa na uwezo wa kuvipata, au mwandishi hakuwa na uwezo wa kuvipata. Bila shaka, hiyo ni kudhani kwamba kuna mwandishi huyu asiyejulikana, asiyejulikana anayejitambulisha kama Danieli, lakini aliyeishi miaka 400 baada ya wakati wa Danieli yapata mwaka 165 KK katika wakati wa Antiochus Epifane.

Sawa, kwa hivyo unaona mtazamo wa kukosoa unategemea dhana hii: Unabii wa utabiri hautokei. Lakini mengi katika kitabu yanategemea ufunuo wa kimungu, au itabidi ubadilishe tarehe na saa ili kuhesabu maarifa ya mambo haya na mwandishi. Lakini katika kuhamisha tarehe, bado unakabiliwa na matatizo mengine.

2) Makosa Yanayodaiwa ya Kihistoria

Sawa, hebu tuendeleo kwenye makosa ya kihistoria yanayodaiwa. Mojawapo ya makosa makubwa ya kihistoria yanayodaiwa ni lile ambalo tumekuwa tukilijadili hivi punde: kuwepo kwa Ufalme huu wa Kimedi usioaminika kati ya ule wa Kibabeli na Uajemi. Hilo, bila shaka, ni jambo kubwa kuhusu makosa ya kihistoria yanayodaiwa. Lakini kuna makosa mengine yanayodaiwa kama vile: kumrejelea Belshaza kama mfalme badala ya Nabonida wakati ufalme wa Babeli ulipoanguka kwa Waajemi. Hayo ni katika mistari hiyo ambayo tumeangalia tu mwisho wa sura ya tano ya Danieli. "Usiku huo Belshaza, mfalme wa Wakaldayo, aliuawa. Na Dario Mmedi akautwaa ufalme." Wasomi wakosoaji wanasema hilo si sahihi kwa sababu Belshaza hakuwa mfalme wakati Wababeli walipoanguka kwa Waajemi, lakini Nabonida alikuwa mfalme. Sasa nitarudi kwenye hilo baada ya dakika moja.

Lakini kosa la pili linalodaiwa kuwa la kihistoria ni kumrejelea Nebukadreza kama baba yake Belshaza. Katika Danieli 5:2 unasoma, "Belshaza, alipokuwa akionja divai, aliamuru wavilete vyombo vya dhahabu na fedha ambavyo Nebukadreza baba yake alikuwa amevichukua kutoka hekaluni, lililokuwa Yerusalemu." Inadaiwa kwamba hilo si sahihi kwa sababu Nebukadreza hakuwa baba yake. Belshaza alikuwa mjukuu, si mwana.

Tatu, inasemekana kwamba hakuna mtu kama Dario Mmedi aliyewahi kuwepo. Katika Danieli 5:31, Dario Mmedi alichukua ufalme. Huo ndio wakati wa ushindi wa Waajemi dhidi ya Wababeli. Inadaiwa kwamba hakukuwa na mtu kama Dario Mmedi. Dario Mmedi hakuwashinda Wababeli, Koreshi aliwashinda. Kwa hivyo hayo ni makosa matatu ya kihistoria yanayodaiwa zaidi ya Ufalme huu wa Umedi usio wa kidini.

Sasa, hebu tuangalie. Kuna majibu yanayofaa kwa yote. La kwanza kuhusu Nabonidas na Belshaza: Vyanzo vya kihistoria vya Babiloni vinaonyesha kwamba Nabonidas alimfanya mwanawe Belshaza kuwa mfalme mwenzwa pamoja naye; Nabonidas mwenyewe aliondoka Babeli na kwenda Kaskazini mwa Arabia. Inashangaza kwamba Danieli 5:29 inasema, "Kisha kama ilivyoamriwa, wakamvika Danieli nguo nyekundu, wakamvika mkufu wa dhahabu shingoni, wakatangaza habari zake kwamba awe mtawala wa tatu katika ufalme." Marejeleo hayo ya Danieli kuwa mtawala wa tatu katika ufalme yanavutia. Kwa nini angekuwa mtawala wa tatu katika ufalme? Hii inaendana na tunachojua kuhusu Nabonidas kumfanya Belshaza kuwa mfalme mwenzwa. Hiyo ni Danieli 5:29 . Kwa hivyo Belshaza akiwa mfalme mwenzwa, Nabonidas alikuwa nje ya mji mkuu ulipoanguka kwa Waajemi. Ni busara kabisa kusoma kwamba, "Usiku huo Belshaza, mfalme wa Wakaldayo, aliuawa Waajemi walipouteka mji.

Marejeleo ya Nebukadreza kama baba wa Belshaza ni matumizi ya Kisemiti tu. Neno "baba" mara nyingi hutumika kwa maana ya babu, kama vile neno "mwana" mara nyingi hutumika kwa maana ya uzao katika matumizi ya Kisemiti. Katika Mathayo 1:1, "mwana" humaanisha "mzao." "Yesu Kristo, mwana wa Ibrahimu, mwana wa Daudi." Kwa hivyo katika Danieli 5:2 ambapo ilisema kwamba Nebukadreza alikuwa baba yake Belshaza na katika 5:22 ambapo inasema, "Na wewe mwanawe, Ee Belshaza, hukujinyenyekeza moyo wako," istilahi ya baba na mwana inatumika kwa maana ya babu au mzao. Inavutia katika mwongozo huu mdogo wa kujifunza kuhusu kitabu cha Danieli unaochapishwa na vyombo vya habari vya JSOT - Jarida la Utafiti wa Agano la Kale. Wanaweka miongozo hii ya kujifunza kwa vitabu vyote vya Agano la Kale . Hili lilitoka mwaka wa 1985 na likachapishwa tena mwaka wa 1988. Katika ukurasa wa 31 wa kitabu hicho--Nimeweka taarifa katika marejeleo yako, angalia ukurasa wa 36 wa

marejeo yako--mwandishi wa kitabu hiki anasema tarehe ya mwisho ya Danieli. Hata hivyo, anatoa ukosoaji huu, "Maoni ya ukosoaji, hasa karibu na mwanzo wa karne, yalitoa ukweli mwingi kwamba Belshaza hakuwa mwana wa Nebukadreza, wala mfalme wa Babeli. Hili bado wakati mwingine linarudiwa kama shtaka dhidi ya historia ya Danieli na linapingwa na wasomi wahafidhina. Lakini imekuwa wazi tangu 1924, kwamba ingawa Nabonida alikuwa mfalme wa mwisho wa nasaba ya Neo-Babeli, Belshaza alikuwa akitawala Babeli kwa ufanisi. Katika suala hili basi, Danieli yuko sahihi. Maana halisi ya 'mwana' haipaswi kushinikizwa, hata kama inaweza kuonyesha kutoelewana kwa upande wa Danieli. Kesi kali dhidi ya uaminifu wa kihistoria wa Danieli haiongozwi na kuingizwa kwa hoja dhaifu kama hii."

Hilo linavutia linatoka kwa mtu ambaye bado ni mtetezi wa mtazamo wa wakati uliopita. Kwa hivyo anarudi zaidi kwenye jambo hili lote la uwezekano wa ufunuo na utabiri wa kweli. Na mazingira ya kihistoria yana mengi kuhusu Antiochus Epifanies katika kitabu cha Danieli kiasi kwamba unajiuliza mtu yeyote angeweza kuandika haya isipokuwa angeishi wakati wa Antiochus Epifanies, isipokuwa kama uko tayari kukubali uwezekano wa ufunuo.

Kuna maandishi ya Kibabeli ambayo yanaiweka wazi kabisa kuhusu Nabonida na Belshaza. Kuna makala nzuri kuhusu hilo katika Ensiklopedia Mpya ya ISBE ukitafuta "Belshaza." Nadhani imeandikwa na Edwin Yamauchi ambaye anatumia baadhi ya nyenzo hizi za asili za Kibabeli.

Jambo la tatu linalodaiwa nililotaja ni swali la Dario Mmedi. Wasomi wakosoaji watasema hakujawahi kuwa na mtu kama huyo anayeitwa Dario Mmedi. Hili ni swali gumu zaidi kwa sababu ya ukosefu wa ushahidi. Ni kweli kwamba hatuna marejeleo yoyote kwa mtu mmoja kwa jina hilo, Dario Mmedi, nje ya Maandiko. Na pia ni kweli kwamba hakuna muda kati ya utawala wa Belshaza na Nabonida wa Babeli na kuanguka kwa Babeli kwa Koreshi wa Uajemi. Koreshi ndiye aliyeshinda Babeli kihistoria wakati wa Nabonida na Belshaza. Kwa hivyo unaona kwamba mrithi ni Nabonida na Belshaza wakitawala pamoja, na kisha kufikia 539 KK Koreshi anachukua nafasi. Lakini nadhani, baada ya kusema hivyo, hiyo haimaanishi kwamba Danieli alikuwa hapa akiwa na

makosa. Kuna mapendekezo kadhaa ya busara ambayo yametolewa katika kujaribu kumtambua mtu huyu, Dario Mmedi, ambaye ametajwa hapo katika Danieli 5:31 ambapo inasema, "Dario Mmedi alichukua ufalme."

Inawezekana kwamba Dario Mmedi ni jina lingine la Koreshi mwenyewe. Huenda ikawa ni aina fulani ya jina la kiti cha enzi au cheo. Unakumbuka kwa Tiglath Pilezer alijulikana huko Babeli kama Puli. Tiglath Pilezer alikuwa mfalme wa Ashuru. Katika 1 Mambo ya Nyakati 5:26, Tiglath Pilezer anaitwa Puli. Jina la Kibabeli linatumika. Labda hili ni jina la kiti cha enzi cha aina fulani, au cheo cha Koreshi ambacho vinginevyo hakijahifadhiwa. Inashangaza, ukiangalia 6:28 ya Danieli, una kauli, "Basi Danieli huyu akafanikiwa katika enzi ya Dario na ya enzi ya Koreshi Mwajemi." Zimeunganishwa tu na waw [na]. Hii inaweza kutafsiriwa "hata katika enzi ya Koreshi Mwajemi." Unaweza kuwa na watu wawili, au inaweza kusomwa, "Danieli akafanikiwa katika enzi ya Dario, hata katika enzi ya Koreshi Mwajemi," ambayo ingemtambulisha Dario na Koreshi kama mtu mmoja mwenye majina mawili. Kwa hivyo hiyo ni uwezekano mmoja.

Uwezekano mwingine ambao umependekezwa na kufanyiwa kazi kwa undani ni kwamba Dario Mmedi ni jina lingine la mtu anayeitwa Gubaru , ambaye alikuwa gavana ambaye Koreshi alimteua juu ya Babeli. Katika kushinda Babeli, alimfanya Gubaru kuwa gavana. Na mtu huyo, Gubaru , ametajwa katika maandishi ya Babeli. Kwa hivyo Dario anaweza kuwa jina lingine la mtu huyo.

Kwa hivyo nadhani hoja ni kwamba, kwa upande wa Dario Mmedi, hatuna ushahidi wa kutosha kutatua kikamilifu utambulisho wa mtu huyu. Lakini hiyo si sababu ya kuhitimisha kwamba hili ni kosa la kihistoria, kosa, na kuhitimisha kwamba kitabu hicho kiliandikwa kuchelewa.

Unajua kanuni hiyo ya sifa ya vipande vya ushahidi wa akiolojia. Kwa hivyo kudai kwamba kauli fulani isiyothibitishwa ni ya kutiliwa shaka ikiwa huna uthibitisho wa akiolojia kwa hilo - hilo ni wazo potofu. Ushahidi wa akiolojia ni mdogo sana unapofikiria mambo yote yanayowezekana ambayo yanaweza kuthibitishwa ambayo hayajathibitishwa. Kufikia hitimisho kwamba kwa sababu kitu hakijathibitishwa ni cha

kutiliwa shaka kwa njia fulani, kimbinu, si utaratibu mzuri. Kwa hivyo, ningesema katika hatua hii kwamba kuna angalau maelezo mawili ya busara kuhusu jinsi tunavyopaswa kuelewa jina hili Dario Mmedi. Kwa sasa, hatuna uthibitisho zaidi ambao ungefanya mojawapo ya utambulisho huu kuwa wa uhakika. Labda kitu kingine kinaweza kutokea ambacho hakijafikiriwa, lakini sidhani kama ukosefu wa uthibitisho unatosha kuthibitisha hitimisho kubwa kwamba hii iliandikwa miaka 400 baadaye na kwamba ni kosa la kihistoria.

3) Sifa za Kilugha Zilizodaiwa Kuchelewa

Sifa za lugha zilizochelewa, hiyo ndiyo hoja ya tatu dhidi ya tarehe ya mapema ya Danieli. Hoja hiyo inalenga matumizi ya maneno kadhaa ya Kigiriki yaliyokopwa ambayo yanapatikana katika Danieli. Inashangaza kwamba maneno hayo ya mkopo yalikuwa vyombo vya muziki katika sura ya 3, mstari wa 5, ambapo una, "Wakati utakaposikia sauti ya tarumbeta, filimbi, kinubi, sackbut, na aina zote za muziki, anguka chini." Maneno kadhaa ya vyombo vya muziki ni maneno ya Kigiriki yaliyokopwa. Kwa maneno mengine, yametafsiriwa tu kutoka kwa Kigiriki, lakini kwa kweli ni maneno ya Kigiriki. Na bila shaka, hitimisho ni kwamba, ikiwa una maneno ya Kigiriki yaliyokopwa, lazima yawe katika kipindi cha Kigiriki la sivyo usingekuwa na maneno ya Kigiriki yaliyokopwa. Mstari mwingine wa hoja kwa msingi huu wa lugha ni kwamba kuna Kiaramu kinachotumika kwa kile kinachoitwa aina ya Kiaramu ya marehemu. Unajua kuna sehemu katika Danieli ambayo imeandikwa kwa Kiaramu badala ya Kiebrania, na inadaiwa kwamba katika sehemu hiyo Kiaramu ni cha aina ya marehemu.

Sasa, sidhani tena kwamba hoja hizo zote ni hoja zenye kushawishi. Kuna ushahidi mwingi wa mawasiliano kati ya Wagiriki na Mashariki ya Karibu muda mrefu kabla ya wakati wa Alexander Mkuu; na hasa katika eneo la jina la ala ya muziki, ni busara kutarajia kwamba kitu fulani kinaweza kuwa kiliingizwa kutoka magharibi hadi Babeli na jina likaja pamoja nacho, na haishangazi kwa sababu kuna ushahidi mwingi wa aina hizo za mawasiliano.

Kuhusu swali la Kiaramu, unaingia kwenye mjadala wa kiufundi. Nina nukuu hapa kutoka kwa Baldwin kuhusu hilo, ukurasa wa 35 wa nukuu zako. Pia kuna makala ya KA Kitchen, "Kiaramu cha Danieli." Anaangalia: A: Msamiati; B.: mofolojia na fonetiki, na C.: jumla. Inaweza kusaidia kufupisha hitimisho ambalo Kitchen anafikia kama matokeo ya kazi yake yenye mantiki na kumbukumbu nzuri. "Kwanza kabisa, Kiaramu cha Danieli kinaonyeshwa kuwa Kiaramu cha Kifalme, chenyewe hakiwezi kuthibitishwa kwa tarehe yoyote ndani ya yapata 600-330 KK. Kwa hivyo, haina maana kutofautisha kati ya Kiaramu cha Mashariki na Magharibi ambacho kilitokea baadaye. Dalili pekee ya mahali pa asili inatoka katika mpangilio wa maneno, ambayo yanaonyesha ushawishi wa Akkadian na kuthibitisha kwamba Kiaramu cha Danieli ni cha utamaduni wa Kiaramu cha Kifalme cha mapema, karne ya 7-4 KK tofauti na vyanzo vya baadaye vya Kipalestina vya Kiaramu cha Kifalme. Mengi yamefanywa kuhusu kuonekana kwa maneno ya Kigiriki, na kwa mtu asiye mtaalamu, maneno ya Kigiriki yanaweza kuonekana kuwa yanaashiria kipindi baada ya Alexander Mkuu, hadi itakapowekwa wazi kwamba kuna maneno matatu tu kama hayo, na kwamba yote ni majina ya vyombo vya muziki. Bidhaa za Kigiriki zilikuwa zikiuzwa kote Mashariki ya Karibu ya kale kuanzia karne ya 8 na kuendelea. Inaonekana Wagiriki walitumika Babeli wakati wa Nebukadreza, na hakuna cha kushangaza kuhusu kuwepo kwa vyombo vya asili ya Kigiriki vyenye majina ya Kigiriki katika Babeli ya karne ya 6 KK. Jambo la muhimu ni kwamba kuna maneno machache sana ya Kigiriki yaliyokopwa katika Kiaramu cha Danieli.

"Kulingana na M. Hengel, kuanzia wakati wa Ptolemy, Yerusalemu ulikuwa mji ambapo Kigiriki kilizungumzwa kwa kiwango kinachoongezeka. Inaweza kuonyeshwa kutoka kwa Zeno kwamba lugha ya Kigiriki inajulikana katika duru za Kiyahudi za tabaka la juu na kijeshi huko Palestina. Ilikuwa tayari imeenea wakati wa kutawazwa kwa Antiochus IV mnamo 175 KK na isingeweza kukandamizwa, hata kwa vita vya uhuru vya ushindi vya Makabayo. Kuanzia karne ya tatu, tunapata karibu maandishi ya Kigiriki pekee huko Palestina."

Ukweli kwamba hakuna maneno zaidi ya matatu ya Kigiriki yanayoonekana katika Kiaramu cha Danieli, na hayo ni maneno ya kiufundi, yanapinga tarehe ya karne ya pili ya kuandikwa kwa kitabu hicho. Kwa ushahidi wa Kigiriki na Kiajemi, mtu angependelea kuweka Kiaramu cha Danieli katika karne ya 6-4 KK, si ya tatu au ya pili. Hili la mwisho halijakataliwa, lakini halina uhalisia mwingi na halipendelewi sana na ukweli.

Katika mjadala unaoendelea, tarehe ya mwisho ya HH Rowley inapingwa na matokeo ya Kitchen. Hoja hizi zote zimepingwa na msomi mkuu wa Israeli katika utafiti mkubwa wa hali ya utafiti katika Kiaramu cha awali na imepokelewa vyema na wataalamu wengine wa lugha. Inakuwa ukweli unaokubalika kwamba tarehe ya Danieli haiwezi kuamuliwa kwa misingi ya lugha na kwamba ushahidi unaoongezeka haupendelei msimamo wa karne ya pili. Kwa hivyo swali hilo lote la lugha ni swali la kiufundi, lakini kuna watu wenye uwezo ambao wamechambua hilo kwa undani na wamekuja na hitimisho zilizo na hoja nzuri ambazo haziungi mkono tarehe ya mwisho ya kitabu licha ya madai mengi kinyume chake.

Katika orodha yako ya vitabu, nimeorodhesha makala kadhaa kuhusu suala hili. Angalia kwenye ukurasa wa sita, sehemu ya tatu ni makala hii ya Kitchen, “Kiaramu cha Danieli” katika Kitabu cha Danieli kilichohaririwa na DJ Wiseman. Kisha, makala ya Wiseman inaonyesha baadhi ya matatizo ya kihistoria katika kitabu cha Danieli. Na kisha makala tatu za Yamauchi, ambazo zote ni muhimu: “Usuli wa Akiolojia wa Danieli,” “Danieli katika Muktadha kati ya Aegean na Mashariki ya Karibu kabla ya Alexander,” na “Maneno ya Kigiriki katika Danieli.” Sasa hasa pale, makala za Kitchen, Wiseman, na Yamauchi zinafaa ikiwa una nia ya swali hili lote la tarehe ya Danieli, na zinatoa majibu thabiti kwa hoja muhimu.

4) Hitimisho

Kwa hivyo, kwa kumalizia, inaonekana kwangu kwamba hakuna sababu za kulazimisha za kuchelewa kwa tarehe ya Danieli. Kuna majibu ya kutosha kwa kila hoja za kihistoria na za lugha za kuchelewa kwa tarehe ya kitabu. Nadhani swali la msingi ni

kama mtu yuko tayari kukubali uwezekano wa unabii wa kweli wa utabiri. Na ikiwa una hakika kwamba Danieli hangeweza kusema waziwazi kuhusu wakati ujao au hasa wakati wa Antiochus Epifane kwa undani, basi lazima utafute tarehe inayofuata wakati huo au wakati huo. Kwa wale wanaokubali uwezekano wa utabiri wa kweli, nyenzo hii basi inachukuliwa kama sehemu zingine nyingi za Maandiko kama ushahidi kwamba kuna Mungu anayesema, na Mungu ambaye ni mkuu juu ya historia, na anadhibiti historia, na anaweza kusema mapema kile kitakachotokea.

Danieli 1-6 Sehemu ya Kihistoria

Twende kwenye 2., chini ya “Maelezo ya Utangulizi,” “Maelezo ya Jumla Kuhusu Maudhui ya Kitabu Kuhusiana na Kusudi Lake.” Kitabu cha Danieli kwa ujumla kimegawanywa katika sehemu mbili kuu: sura ya 1-6, sehemu ya kihistoria, na kisha sura ya 7-12, sehemu ya unabii, yenye unabii hapo kwa maana ya utabiri. Katika sura ya 1-6 una simulizi, na katika sura ya 1-6 nyenzo zimegawanywa vizuri kabisa. Kuna masimulizi sita tofauti, hadithi sita kuhusu watu mbalimbali: Danieli, marafiki zake, na wafalme mbalimbali.

Katika sehemu ya unabii, badala ya masimulizi kuna maono, na kwa kweli una maono manne. Kuna maono katika sura ya 7, maono katika sura ya 8, maono katika sura ya 9, na kisha 10, 11, na 12 ni ya nne. Sura hizo zinaweza kuwekwa pamoja, 10, 11, na 12. Kwa hivyo una maono manne katika sura ya 7-12. Sehemu hiyo ya pili, 7-12, karibu ni ya utabiri pekee. Historia hapo ni ya bahati mbaya sana. Nyenzo ni mazungumzo ya utabiri, na ni nyenzo za utabiri. Katika sehemu ya kwanza, sura tano kati ya sita ni nyenzo za masimulizi. Lakini sura moja, ingawa iko katika muktadha wa masimulizi, kwa kiasi kikubwa ni ya utabiri, na hiyo ni sura ya 2. Sura ya 2 ni maono ya picha hiyo iliyotolewa kwa Nebukadreza na Danieli tafsiri ya maono hayo. Kwa hivyo sura ya 2 katika sehemu hiyo ya kwanza ina kufanana na nyenzo katika sura ya 7-12, ingawa imewekwa katika muktadha wa masimulizi. Kwa hivyo hiyo ina maana kwamba kuna sura saba katika kitabu ambazo kwa kiasi kikubwa ni za utabiri na tano ambazo ni masimulizi kati ya hizo kumi na mbili.

Sasa, unapoangalia sehemu hiyo ya kwanza, sehemu ya kihistoria, nadhani unaposoma sura hizo na kutafakari kidogo, si simulizi ya kihistoria kwa maana ya kawaida ya simulizi ya kihistoria kama ulivyofanya katika Wafalme, kwa mfano ambapo una uwasilishaji unaohusiana wa historia. Ninachomaanisha kwa hilo ni kwamba huna historia ya Babeli; huna historia ya Uajemi. Unajifunza kitu kuhusu Babeli na kitu kuhusu Nebukadreza; unajifunza kitu kuhusu kipindi cha Uajemi, lakini huna uwasilishaji wowote unaohusiana nacho. Wala si mchoro wa wasifu wa maisha ya Danieli. Hakuna uwasilishaji unaohusiana wa maisha ya Danieli, kwa hivyo si historia ya maisha ya Danieli. Unajifunza kitu kuhusu matukio fulani katika maisha yake, lakini hakuna uwasilishaji unaohusiana kuhusu maisha au shughuli zake. Kwa hivyo sura sita za kwanza si simulizi ya kihistoria kwa maana ya kutoa hotuba inayohusiana kuhusu kipindi fulani cha historia kinachohusiana na Babeli, au Uajemi, au hata Danieli kwa kanuni yoyote inayounganisha.

Muhtasari wa Yaliyomo katika Danieli 1-6

Danieli 1

Kwa hivyo unaweza kuuliza kanuni ya mpangilio ni nini? Kwa nini nyenzo hii imewekwa katika sehemu ya kwanza ya kitabu hiki kwa njia tunayoipata? Ningependa kuipitia haraka pamoja nawe. Sio historia ya Babeli, au Israeli, au ya Danieli. Lakini unapoangalia sura moja baada ya nyingine, unaona katika sura ya 1 una hadithi hiyo ya Danieli na marafiki zake wakikataa kukidhi mahitaji ya mfalme na kisha Mungu anawabariki kwa uaminifu wao. Nadhani unachopata katika sura ya 1 ni kwamba Mungu anawabariki Danieli na marafiki zake kwa uaminifu. Wamewekwa katika hali ambapo itakuwa vigumu sana kuwa waaminifu kwa Bwana. Lakini ni waaminifu kwa Bwana, na wamebarikiwa kwa hilo.

Danieli 2

Katika sura ya 2, Danieli anatafsiri maono ya mfalme, lakini unaposoma sura nzima, unagundua kwamba wazo kuu katika sura hiyo ni kwamba ingawa Nebukadreza

anaweza kuwa mfalme mwenye nguvu, Mungu ana nguvu zaidi. Mungu ni mkuu kuliko Nebukadreza na watawala wote kama hao. Angalia mstari wa 47, kuelekea mwisho wa sura: “Mfalme akamjibu Danieli, akasema, Hakika Mungu wenu ndiye Mungu wa miungu, na Bwana wa wafalme, na mfunuaji wa siri, kwa kuwa wewe uliweza kuifunua siri hiyo.” Hiyo inatoka kinywani mwa Nebukadreza mwenyewe. “Mungu wenu ndiye Mungu wa miungu, na Bwana wa wafalme.” Kwa hivyo una ungamo la ukuu wa Mungu wa Israeli, Mungu wa Danieli. Mungu ni mkuu kuliko Nebukadreza na watawala wote kama hao.

Danieli 3

Sura ya 3 ni sura ambapo Nebukadreza anatoa amri inayohitaji ibada ya sanamu. Kuinama mbele ya sanamu hii. Watu watatu walikataa kumtii. Kwa sababu walikataa, waliwekwa katika tanuru hiyo inayowaka moto, lakini Mungu anawaokoa watu hao. Tena unapata udhihirisho wa nguvu na ukuu wa Mungu, ambao Nebukadreza mwenyewe anakubali. Angalia mistari ya 17 na 18, hii ndiyo jibu la Shadraka, Meshaki, na Abednego kwa Nebukadreza. Wanasema, "Hatujali kukujibu katika jambo hili." Huo ndio mwisho wa mstari wa 16. "Kama ni hivyo, Mungu wetu, tunayemtumikia, aweza kutuokoa na tanuru inayowaka moto, naye atatuokoa na mkono wako, Ee mfalme. Lakini kama sivyo, ujue, Ee mfalme, hatutaitumikia miungu yako wala kuisujudia sanamu ya dhahabu uliyoisimamisha."

Angalia wazo hapo. Wazo sio kwamba Mungu atakulinda hata iweje katika hali ngumu. Sio hivyo. Wazo ni bila kujali matokeo, tunapaswa kumfuata Bwana kwa sababu yeye ni mkuu kuliko Nebukadreza na mwenye nguvu zaidi kuliko nguvu nyingine yoyote duniani. Akitaka, anaweza kuokoa, na Mungu anaweza kufanya hivyo. Kwa hivyo tunapaswa kumfuata Bwana na mapenzi yake kwa sababu yeye ni mkuu kuliko Nebukadreza na mwenye nguvu zaidi kuliko nguvu za dunia. Angalia mwishoni mwa sura, baada ya kuhifadhiwa hai na kukombolewa, katika mstari wa 28, Nebukadreza anaongea na kusema, "Ahimidiwe Mungu wa Shadraka, Meshaki, na Abednego, ambaye amemtuma malaika wake na kuwaokoa watumishi wake

waliomtumaini, na kubadilisha neno la mfalme, na kutoa miili yao ili wasimtumikie wala kumwabudu mungu yeyote ila Mungu wao wenyewe."

Danieli 4

Sura ya 4: Nataka tu kupitia sura hizi haraka kabla hatujaangalia baadhi yake kwa undani zaidi. Katika sura ya 4, Nebukadreza anatangaza ukuu wake na kisha Mungu anampiga kwa wazimu na kumwambia atakaa kati ya wanyama wa porini, na hilo hutokea. Kisha Nebukadreza anapokiri ukuu wa Mungu, anarudishwa katika hali yake ya kawaida. Angalia mstari wa 25, "Watakufukuza mbali na wanadamu, makao yako yatakuwa pamoja na wanyama wa porini. Watakufanya ule majani kama ng'ombe; Watakulowesha kwa umande wa mbinguni; Nyakati saba zitapita juu yako, hata utakapojua ya kuwa Aliye juu anatawala katika ufalme wa wanadamu, na humpa yeyote amtakaye." Unasoma katika mstari wa 28, "Haya yote yalimpata mfalme Nebukadreza. Mwishoni mwa miezi kumi na miwili alitembea kwenye ukumbi wa jumba la kifalme la ufalme wa Babeli. Mfalme akasema, 'Je, Babeli hii si kubwa niliyojenga kwa ajili ya nyumba ya ufalme kwa uwezo wa nguvu zangu kwa ajili ya heshima ya enzi yangu?'" Anajisifu. "Hata neno lilipokuwa kinywani mwa mfalme, sauti ikashuka kutoka mbinguni ikisema, 'Ee mfalme Nebukadreza, umeambiwa; ufalme umeondoka kwako. Nao watakufukuza kutoka kwa wanadamu, na makao yako yatakuwa pamoja na wanyama wa kondeni; watakulisha majani kama ng'ombe. Nyakati saba zitapita juu yako hata utakapojua ya kuwa Aliye Juu Zaidi anatawala katika ufalme wa wanadamu, na humpa yeyote amtakaye.' Saa hiyohiyo neno hilo likatimizwa juu ya Nebukadreza; naye akala majani kama ng'ombe." Mstari wa 34, "Mwisho wa siku hizo, mimi, Nebukadreza, niliinua macho yangu kuelekea mbinguni. Ufahamu wangu ulinirudia. Nilimtukuza Aliye Juu Zaidi ; nikamsifu na kumheshimu Yeye aishiye milele. Mamlaka yake ni mamlaka ya milele, na ufalme wake ni wa kizazi baada ya kizazi. Na wote wakaao duniani wamehesabiwa kuwa si kitu, naye hufanya kama apendavyo katika jeshi la mbinguni." Na kadhalika. Mstari wa 37, "Sasa mimi, Nebukadreza, ninamsifu, na

kumtukuza, na kumheshimu Mfalme wa Mbinguni.” Kwa hivyo, “Ukuu wa Mungu juu ya watawala wa dunia,” sura ya 4. Hasa juu ya Nebukadreza.

Iwe ni miaka saba au la, una msemu huo "nyakati saba." Hilo halijafanuliwa. Huenda ikawa vipindi saba vidogo vya muda kuliko miaka saba. Huenda ikawa wiki saba, au ingekuwa siku saba. Ni vigumu kusema. Sidhani kama ni miaka saba. Lakini inaonekana, hata kama kipindi hicho kilikuwa kirefu kiasi gani, Nebukadreza aliweza kurudi madarakani. Kwa hivyo hiyo ingefanya iwe vigumu sana kuwa ni miaka saba. Tazama mstari wa 34 unasema, "Mwisho wa siku hizo, mimi Nebukadreza niliina macho yangu."

Inaonekana kuna ugonjwa ambao umerekodiwa unaofanana na huo. Kuna neno lake; unaitwa lycanthropy. Jambo kama hilo lilimpata Mfalme George III wa Uingereza pamoja na Otto wa Bavaria katika nyakati za kisasa. Kwa hivyo inaonekana kama hali ya ajabu kwamba mtu angeonyesha aina hiyo ya ugonjwa wa akili, lakini inaonekana ni kitu ambacho si cha kipekee. Ni kitu kinachojulikana kutoka kwa mifano mingine ya jambo kama hilo linalotokea. Inasema hapo kwamba hadi nywele zake zilipokua kama manyoya ya tai , kucha zake kama makucha ya ndege. Inasikika kwa muda mrefu zaidi ya siku saba au wiki saba, lakini nadhani ni vigumu kujua "nyakati saba" zinamaanisha nini haswa.

Danieli 6

Sura ya 6 ni “ukuu wa Mungu juu ya watawala wa kidunia na asili.” Sura ya 6 ni sura ambapo Dario Mmedi sasa ndiye mtawala. Alitunga, kwa ushawishi wa baadhi ya maafisa wake, sheria kwamba hakuna mtu atakayemwabudu mtu mwingine ila yeye mwenyewe. Na Danieli, bila shaka, alikataa kufanya hivyo. Aliendelea kumwabudu Bwana na kuomba kuelekea Yerusalemu mara tatu kila siku; na kwa sababu hiyo, amewekwa kwenye tundu la simba, lakini Mungu alimlinda. Na mwishoni mwa sura hiyo, sura ya 6, angalia kile Mfalme Dario anasema, mstari wa 25: “Mfalme Dario aliwaandikia watu, watu wote, mataifa, lugha zote, wanaoishi duniani kote, akisema, ‘Amani iongezeke kwenu. Mimi natoa amri kwamba katika kila mamlaka ya ufalme

wangu watu watetemeke na kuogopa mbele za Mungu wa Danieli; kwa maana yeye ndiye Mungu aliye hai, adumuye milele katika ufalme wake, kitu ambacho hakitaangamizwa. Na mamlaka yake yatadumu hata mwisho. Yeye huokoa na kuokoa na kufanya ishara na maajabu mbinguni na duniani, ambaye amemwokoia Danieli na nguvu za simba.’ Basi Danieli huyu akafanikiwa katika utawala wa Dario na (au hata) hadi utawala wa Koreshi Mwajemi.” Kwa hivyo ni mada hiyo hiyo, unaona: “Ukuu wa Mungu juu ya watawala wa kidunia na asili,” juu ya Dario na simba.

Muhtasari wa Danieli 1-6

Kwa hivyo unapoiangalia haraka, kupitia sura sita za kwanza, jambo muhimu katika sura hizo zote ni kwamba Mungu ni mkuu juu ya maumbile, juu ya historia, na juu ya watawala wa wanadamu. Kwa hivyo sio historia sana katika maana ya kiufundi ya aina fulani ya mazungumzo yanayohusiana kuhusu ufalme fulani, au mfalme, au mtu binafsi. Badala yake, kuna mada inayopitia masimulizi haya: Mungu ni mkuu. Yerusalemu inaweza kuharibiwa; hekalu linaweza kuangamia; inaweza kuonekana kwamba watawala waovu wanadhibiti; lakini licha ya yote hayo, Mungu ni mkuu. Watu wa Mungu wanaweza kukabiliwa na magumu na mateso mabaya, lakini Mungu anaweza, akitaka, na kwamba "akitaka" ni muhimu. Imeelezwa wazi hapo katika kisa cha tanuru ya moto. Mungu anaweza, akitaka, kuwaokoa kutoka katika magumu bila kujali jinsi yalivyo makubwa.

Kwa hivyo nadhani Danieli 1-6 ni karibu kile unachoweza kukiita mahubiri yanayowasilisha mada hiyo ya ukuu wa Mungu pamoja na mfululizo wa vielelezo kutoka kwa maisha ya Danieli na maisha ya marafiki zake na baadhi kutoka kwa maisha ya wafalme hawa ambao waliwasiliana nao. Kwa hivyo sio Danieli ambaye ndiye mada kuu; sio Nebukadreza au Koreshi - lakini Mungu ndiye lengo. Na hoja ni kuonyesha kwamba yeye ndiye mkuu juu ya mataifa ya dunia, na kwamba kwa sababu hiyo, mwanadamu anapaswa kuwa mwaminifu kwa Mungu katika hali yoyote anayojikuta nayo kwa sababu anaweza kujua kwamba Mungu ni mkuu.

Sasa ukweli huo hakika ni ukweli muhimu kwetu sote, lakini nadhani ukweli muhimu sana kwa watu wa Mungu katika nyakati maalum katika historia yao. Wazo hilo linahitajika hasa kwa watu wanaopitia mateso kwa sababu ya uaminifu kwa Mungu: ufahamu na kujiamini katika ukuu wa Mungu. Hilo ndilo kusudi maalum nyuma ya sura hizi sita.

Muktadha wa Kihistoria wa Milki na Mateso ya Wayahudi

Kumbuka muktadha: watu wako Babeli. Kutokana na tunachojua wakati huo, Israeli ilikuwa utumwani Babeli. Hakukuwa na mateso mengi, lakini kulikuwa na baadhi. Inaonekana kwamba yalikuwa ya hapa na pale kuliko ya kimfumo. Tuna matukio kadhaa ya mateso hapa, lakini hayaonekani kuwa na mateso yoyote yaliyoenea wakati wa uhamisho wa Babeli. Unahamia katika kipindi cha Uajemi na inaonekana kuwa sawa sana. Hakuna mateso ya kimfumo, lakini kulikuwa na baadhi wakati wa Uajemi. Unakumbuka hadithi ya Esta, na kulikuwa na jaribio huko la kuwaangamiza Wayahudi; lakini halikufanikiwa, na hilo linaonekana kuwa la pekee zaidi kuliko kitu ambacho ni sifa ya kipindi hicho. Milki ya Uajemi iliharibiwa na Alexander Mkuu na kisha baada ya kifo chake, ambacho kilitokea haraka sana, Palestina ikawa chini ya utawala wa Ptolemy. Alikuwa jenerali wa Alexander ambaye aliteka sehemu ya ufalme wa Alexander katika eneo la Misri, na pia aliidhibiti Palestina kwa zaidi ya miaka 100. Na hakukuwa na mateso yoyote makubwa chini ya utawala wa Ptolemy wa Palestina.

Lakini vita vilianza kati ya Waptolemaia, huko Misri na Waseleucid katika eneo la Damasko na Siria, kwa ajili ya udhibiti wa Palestina. Walipambana huku na huko. Hatimaye Waseleucid waliweza kuchukua udhibiti wa Palestina. Na tena, hakukuwa na ugumu mkubwa kuhusu mateso katika sehemu ya mwanzo ya udhibiti huo wa Waseleucid hadi mtu huyu, anayeitwa Antiochus Epifanis, ambaye ana umri wa miaka 175 na 164 KK alipoingia madarakani. Aliamua kukomesha dini ya Kiyahudi. Alitaka kuwaunganisha Wayahudi katika utamaduni wa Kiyunani. Alikuwa mtetezi wa utamaduni wa Kiyunani. Alitaka washiriki katika mazoezi uchi, kula nyama ya nguruwe, kufanya mambo mengine kinyume na sheria ya Musa. Baadhi ya Wayahudi walimfuata, lakini wengi wao walipinga. Vitabu vya Wamakabayo wa Kwanza na wa

Pili vinatoa maelezo ya mateso yaliyotokea chini ya Antiochus Epifanis kwa wale wote ambao hawakutii amri zake. Kwa hivyo katika historia yote ya Kiyahudi iliyofuata Antiochus anaonekana kama mtesaji mkuu wa Wayahudi, adui mbaya wa Wayahudi. 1 Makabayo anasimulia jinsi kundi la Wayahudi lilivyoinuka. Matathia, ambaye alikuwa kuhani, na wanawe watano—Yohana, Simoni, Yuda, Eliezeri, na Yonathoni— walimpinga Antiochus. Walipigana vita vya msituni dhidi ya mtesaji huyu mbaya. Kufikia mwaka wa 164 KK, ibada ilirejeshwa hekaluni baada ya Antiochus kulichafua.

Sasa, huo ni muhtasari mfupi tu wa historia kuhusiana na suala hili la mateso. Inaonekana kuwa na mantiki, nadhani, kutokana na historia hiyo, na kutokana na maudhui ya kitabu cha Danieli, kuhitimisha kwamba moja ya sababu za kuandikwa kwa kitabu hiki ni kuwaandaa Wayahudi kwa wakati wa Antiochus Epifania na kuwapa moyo wakati wa kipindi hiki cha mateso na ugumu ambao ungekuja. Kwa kweli, unachokiona ni mojawapo ya mateso makubwa zaidi katika historia nzima ya watu wa Mungu yaliyotokea chini ya mtawala huyu, Antiochus Epifania. Kipindi hicho ni kipindi cha kwanza kikubwa cha mateso baada ya kuandikwa kwa kitabu. Kwa maneno mengine, haionekani kama kulikuwa na mateso ya kimfumo chini ya Wababeli, Waajemi, Wagiriki, hadi wakati wa Antiochus Epifania. Kwa hivyo inaonekana kwamba hiyo ndiyo moja ya madhumuni ya msingi ya kuandikwa kwa kitabu.

Imechapishwa na Victoria Chandler

Imehaririwa vibaya na Ted Hildebrandt

Hariri ya mwisho na Dkt. Perry Phillips

Imesimuliwa upya na Dkt. Perry Phillips